

[Prima Pagină](#) > ... > [Dreptul Familiei Și Succesiunea](#) > [Divorț Și Separare Legală](#) > [Portugal](#)

Divorț și separare legală

Conținut furnizat de

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Portugalia

1 Care sunt condițiile pentru obținerea divorțului?

În Portugalia, divorțul poate fi obținut fie de comun acord, fie fără consimțământul unuia dintre soți, în urma unei proceduri contencioase [articolul 1773 alineatul (1) din Codul civil (*Código Civil*)].

În primul caz, ambii soți trebuie să fie de acord în legătură cu desfacerea căsătoriei și, în principiu, cu plata pensiei de întreținere în favoarea soțului aflat în dificultate, cu exercitarea autorității părintești în ceea ce privește copiii minori, cu dispozițiile privind domiciliul conjugal și cu modalitățile de creștere a eventualelor animale de companie [articolul 1775 alineatul (1) din Codul civil].

Acțiunea de divorț prin procedură contencioasă se inițiază de către unul dintre soți împotriva celuilalt, pe baza faptelor stabilite legal care, indiferent de vinovăția atribuită soților, dovedesc deteriorarea iremediabilă a raporturilor dintre soți [articolul 1773 alineatul (3) și alineatul 1781 din Codul civil].

2 Care sunt motivele de divorț?

În cadrul unui divorț prin acord, soții nu trebuie să prezinte motivele cererii lor.

Se consideră motive întemeiate pentru desfacerea căsătoriei în cadrul unei proceduri contencioase (articolul 1781 din Codul civil):

1. separarea *de facto* timp de un an, prin acest lucru înțelegându-se că soții nu au o viață comună și cel puțin unul dintre cei doi soți nu intenționează să restabilească relația (articolul 1782 din Codul civil);
2. o modificare a facultăților mentale ale celuilalt soț, care durează de mai mult de un an și care, din cauza gravității sale, compromite posibilitatea unei vieți comune;
3. absența unuia dintre soți fără niciun contact din partea sa pentru o perioadă de cel puțin un an;
4. orice alte fapte care, indiferent de culpa atribuită soților, dovedesc deteriorarea iremediabilă a raporturilor dintre soți.

3 Care sunt efectele juridice ale unui divorț în ceea ce privește:

3.1 relațiile personale dintre soți (de exemplu numele de familie)

Divorțul desface căsătoria și are aceleași efecte juridice precum încetarea căsătoriei prin deces, în afară de excepțiile prevăzute de lege (articolul 1788 din Codul civil).

Efectele divorțului în ceea ce privește raporturile patrimoniale dintre soți se produc din momentul în care hotărârea de divorț devine definitivă și irevocabilă, dar se aplică retroactiv de la data la care a fost introdusă acțiunea [articolul 1789 alineatul (1) din Codul civil].

În cazul în care separarea *de facto* a soților este dovedită în cadrul procedurii, oricare dintre aceștia poate solicita ca efectele divorțului să se aplice retroactiv de la data la care a început separarea, astfel cum a fost

decis în hotărâre [articolul 1789 alineatul (2) din Codul civil].

După divorț, soțul care a adoptat numele de familie al celuilalt soț poate să îl păstreze, cu condiția ca acesta din urmă să fie de acord sau ca instanța să își dea autorizația, având în vedere motivele expuse. Consimțământul soțului în cauză poate fi acordat prin intermediul unui document notarial, al unui document elaborat în instanță (o înregistrare scrisă, în cadrul procedurilor, a declarației de intenție a părții) sau al unei declarații în fața unui ofițer de stare civilă. Cererea prin care se solicită instanței să aprobe continuarea utilizării numelui de familie al fostului soț poate fi depusă în cadrul acțiunii de divorț sau printr-o acțiune distinctă, inclusiv după ce a fost declarat divorțul (articolul 1677-B din Codul civil).

3.2 Împărțirea bunurilor soților

În caz de divorț, niciunul dintre soți nu poate primi mai mult decât ar fi primit dacă căsătoria ar fi fost încheiată sub regimul comunității de bunuri dobândite (*regime da comunhão de adquiridos*) (articolul 1790 din Codul civil).

Fiecare dintre soți pierde toate beneficiile (cadouri, donații) primite sau care urmează să fie primite din partea celuilalt soț sau din partea unui terț care au fost făcute cu ocazia căsătoriei sau în legătură cu statutul de persoană căsătorită, indiferent dacă acestea au fost acordate înainte sau după celebrarea căsătoriei. Persoana care a acordat aceste cadouri sau care a făcut aceste donații poate stabili că acestea le revin copiilor rezultați din căsătorie (articolul 1791 din Codul civil).

Efectele divorțului în ceea ce privește raporturile patrimoniale dintre soți se produc din momentul în care hotărârea de divorț devine definitivă și irevocabilă, dar se aplică retroactiv de la data la care a fost introdusă acțiunea [articolul 1789 alineatul (1) din Codul civil].

În cazul în care separarea *de facto* a soților este dovedită în cadrul procedurii, oricare dintre aceștia poate solicita ca efectele divorțului să se aplice retroactiv de la data la care a început separarea, astfel cum a fost decis în hotărâre [articolul 1789 alineatul (2) din Codul civil].

Instanța poate dispune ca domiciliul conjugal să poată fi închiriat de oricare dintre soți, la cererea acestuia, indiferent dacă domiciliul este deținut în comun de soți sau îi aparține celuilalt soț, ținând seama, în special, de nevoile fiecăruia dintre soți și de interesul copiilor rezultați din căsătorie. Închirierea face obiectul normelor generale privind închirierea locuințelor, însă instanța poate defini condițiile acordului, după audierea soților, și poate dispune încetarea închirierii la cererea proprietarului, atunci când acest lucru este justificat de circumstanțe neprevăzute. Condițiile stabilite, fie prin aprobarea acordului la care au ajuns soții, fie prin ordin judecătoresc, pot fi modificate în temeiul condițiilor generale ale competenței voluntare (articolul 1793 din Codul civil).

3.3 copiii minori ai soților

În caz de divorț, de separare de drept, de anulare a căsătoriei sau de declarare a nulității acesteia, deciziile privind copiii, obligația de întreținere a acestora și metoda de plată a indemnizației de întreținere sunt reglementate printr-un acord încheiat între părinți, supus aprobării instanței [sau a grefierului de la serviciul de stare civilă (*Conservador do Registo Civil*)] în cadrul procedurilor de separare legală și de divorț prin acord [articolul 1905 alineatul (1) și articolul 1776-A din Codul civil].

Procesul de reglementare a responsabilităților părintești la serviciul de stare civilă (*Conservatória do Registo Civil*) este reglementat de articolele 274-A, 274-B și 274-C din Codul portughez de stare civilă (*Código do Registo Civil*).

În lipsa unui astfel de acord, instanța va lua o decizie în conformitate cu interesele minorului, inclusiv cel de a menține o relație strânsă cu ambii părinți, încurajând și acceptând acordurile sau luând decizii destinate să încurajeze numeroase posibilități de a menține contacte cu ambii părinți și partajarea responsabilității între aceștia. Copilul minor poate fi încredințat oricărui dintre părinți, unui terț sau unei instituții de reeducare sau de îngrijire [articolul 1906 alineatul (8) din Codul civil].

Pentru mai multe informații, a se vedea fișa informativă privind [Răspunderea părintească - Încredințarea copilului și dreptul de vizită](#).

3.4 obligația de a plăti pensie de întreținere celuilalt soț?

Fiecare dintre soți trebuie să se ocupe de propria întreținere în urma divorțului. Oricare dintre soți are dreptul la întreținere, indiferent de tipul de divorț. Din motive vădite de echitate, dreptul la întreținere poate fi refuzat [articolul 2016 alineatele (1), (2) și (3) din Codul civil].

La stabilirea valorii întreținerii, instanța trebuie să țină seama de durata căsătoriei, de contribuția adusă la situația financiară a familiei, de vârsta și starea de sănătate a soților, de calificările profesionale și posibilitățile de angajare ale acestora, de timpul pe care îl vor avea la dispoziție pentru a-l dedica creșterii copilii comuni, de câștigurile și venitul acestora și, în general, de existența unei căsătorii sau a unei relații de coabitare și, în general, de toate circumstanțele care au impact asupra nevoilor soțului/soției care beneficiază de întreținere și de posibilitățile persoanei obligate la plata întreținerii [articolul 2016-A alineatul (1) din Codul civil].

Instanța trebuie să acorde întâietate obligațiilor de întreținere pentru un copil al soțului debitor față de obligația de întreținere pentru fostul soț, care rezultă în urma divorțului [articolul 2016-A alineatul (2) din Codul civil].

Soțul creditor nu are dreptul să pretindă menținerea standardului de viață de care beneficia în timpul căsătoriei [articolul 2016-A alineatul (3) din Codul civil].

Pentru mai multe informații, a se vedea fișa informativă „Obligațiile de întreținere”.

4 Ce înseamnă, în termeni practici, termenul legal de „separare legală”?

Separarea legală nu desface căsătoria, dar stinge obligațiile de conviețuire și de asistență, fără a aduce atingere dreptului la întreținere. În ceea ce privește bunurile, separarea produce aceleași efecte ca cele produse prin desfacerea căsătoriei (articolul 1795-A din Codul civil).

Separarea legală se încheie cu reconcilierea soților sau cu desfacerea căsătoriei (articolul 1795B din Codul civil).

5 Care sunt condițiile pentru separarea legală?

Condițiile pentru separarea legală, fie contencioasă, fie prin acord, sunt aceleași cu cele aplicabile divorțului, *mutatis mutandis* (articolul 1794 din Codul civil).

6 Care sunt efectele juridice ale separării legale?

Astfel cum se indică în răspunsul la întrebarea 4, separarea legală stinge obligațiile de conviețuire și de asistență, fără a aduce atingere dreptului la întreținere. În ceea ce privește bunurile, separarea de drept produce aceleași efecte ca cele produse prin desfacerea căsătoriei (articolul 1795-A din Codul civil).

Dispozițiile privind divorțul se aplică, *mutatis mutandis*, separării legale (articolul 1794 din Codul civil).

Separarea legală se poate transforma în divorț, deși aceasta nu este o condiție prealabilă pentru divorț sau o etapă în cursul procedurilor de divorț. În cazul în care soții nu s-au reconciliat după un an de la data la care hotărârea de stabilire a separării legale (pronunțată fie în urma unei proceduri contencioase, fie în urma unui acord) a devenit definitivă și fără drept de apel, oricare dintre soți poate solicita ca separarea să se transforme în divorț. Dacă ambii soți solicită această transformare, termenul specificat nu trebuie respectat și se va pronunța imediat o hotărâre [articolul 1975-D alineatele (1) și (2) din Codul civil].

În cazul în care transformarea este solicitată de unul dintre soți, celălalt va fi informat în persoană sau prin reprezentantul său legal, după caz, că poate să conteste cererea - care se poate baza doar pe reconcilierea dintre soți - în termen de 15 zile [articolul 993 alineatele (3) și (4) din Codul de procedură civilă (*Código de Processo Civil*)]. După prezentarea probelor, judecătorul se pronunță asupra eventualelor contestații în termen de 15 zile [articolul 986 alineatul (3) din Codul de procedură civilă].

Cererea de transformare a separării legale în divorț poate fi depusă și la serviciul de stare civilă [articolul 5 alineatul (1) litera (e) și articolul 6 din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 - Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă]. Cererea, întemeiată în fapt și în drept, se depune la

serviciul de stare civilă împreună cu probele și cu documentele doveditoare [articolul 7 alineatul (1) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

Pârâtul este înștiințat, în termen de 15 zile, pentru a putea să conteste cererea, să prezinte probe și să anexeze documente doveditoare [articolul 7 alineatul (2) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

În cazul în care pârâtul nu contestă cererea, se consideră că faptele indicate de reclamant au fost dovedite, iar grefierul, după verificarea îndeplinirii cerințelor legale, admite cererea [articolul 7 alineatul (3) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

În cazul în care pârâtul contestă cererea, grefierul programează o ședință pentru o încercare de reconciliere, în termen de 15 zile, și poate dispune executarea actelor juridice și prezentarea probelor necesare pentru îndeplinirea cerințelor legale [articolul 7 alineatele (4) și (5) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

În cazul în care pârâtul contestă cererea și se dovedește că este imposibil să se ajungă la un acord, părțile sunt informate să invoce și să solicite prezentarea de probe noi în termen de opt zile. Cazul este ulterior trimis la instanța de prim grad de jurisdicție cu competență materială în raza teritorială a căreia se află sediul serviciului de stare civilă (articolul 8 din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă).

După sesizarea instanței, judecătorul ordonă prezentarea probelor și fixează ședința de judecată (articolul 9 din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă).

7 Ce înseamnă, în practică, termenul „anularea căsătoriei”?

„Anularea căsătoriei” înseamnă suprimarea efectelor juridice ale căsătoriei prin invocarea unei deficiențe semnificative care afectează căsătoria.

8 Care sunt condițiile pentru anularea căsătoriei?

Căsătoriile încheiate în următoarele circumstanțe pot fi anulate (articolul 1631 din Codul civil):

1. atunci când există un anumit impediment invalidant (absolut sau relativ);
2. în cazul în care nu există consimțământ sau consimțământul este invalidat din cauza unei erori sau din cauza constrângerii din partea unuia sau a ambilor soți;
3. dacă s-a încheiat fără prezența martorilor, atunci când acest lucru este prevăzut de lege.

Următoarele situații constituie impedimente invalidante absolute, care împiedică căsătoria persoanei în cauză cu orice altă persoană (articolul 1601 din Codul civil):

1. vârsta mai mică de șaisprezece ani;
2. demență cunoscută, chiar și în timpul perioadelor de luciditate, precum și interdicția sau incapacitatea din cauza unei boli psihice;
3. o căsătorie anterioară care nu a fost desfăcută, indiferent dacă este religioasă sau civilă, chiar dacă mențiunea corespunzătoare nu a fost înscrisă în Registrul de nașteri, căsătorii și decese.

Următoarele situații constituie impedimente invalidante relative, care împiedică căsătoria persoanei în cauză cu orice altă persoană (articolul 1602 din Codul civil):

1. legătură directă de consangvinitate;
2. o relație anterioară de răspundere părintească;
3. consangvinitate de gradul al doilea în linie colaterală;
4. alianță pe linie directă;
5. condamnarea anterioară a unuia dintre soți pentru că a fost făptaș sau complice într-o tentativă de a ucide soțul celeilalte părți, chiar dacă nu a avut succes.

Căsătoria poate fi anulată pe motiv de lipsă a consimțământului (articolul 1635 din Codul civil):

1. în cazul în care, în momentul încheierii căsătoriei, una dintre părți nu era conștientă de propriile acțiuni din cauza unei dizabilități accidentale sau din alte cauze;
2. în cazul în care una dintre părți a fost indusă în eroare în ceea ce privește identitatea fizică a celeilalte părți;
3. în cazul în care declarația de consimțământ a fost obținută prin constrângere fizică;
4. în cazul în care consimțământul a fost simulat.

Eroarea care invalidează consimțământul este relevantă în scopul anulării căsătoriei atunci când se bazează pe caracteristicile personale esențiale ale celuilalt soț, este scuzabilă și se dovedește că respectiva căsătorie nu ar fi fost încheiată în absența acesteia (articolul 1636 din Codul civil).

Căsătoriile încheiate sub constrângere morală pot fi anulate în cazul în care una dintre părți este amenințată grav și ilegal și teama sa privind punerea în practică a amenințării este justificată [articolul 1638 alineatul (1) din Codul civil].

În cazul în care o persoană, cu bună știință și în mod ilegal, constrânge cealaltă parte să-și dea consimțământul, cu promisiunea de a o apăra de prejudicii neprevăzute sau cauzate de alte persoane, aceasta reprezintă o amenințare ilegală [articolul 1638 alineatul (2) din Codul civil].

Declarația de consimțământ, în actul de încheiere a căsătoriei, constituie prezumția faptului că soții doresc să se căsătorească, dar și a faptului că consimțământul lor nu este afectat de o eroare sau de constrângere (articolul 1634 din Codul civil).

9 Care sunt efectele juridice ale anulării căsătoriei?

Anularea unei căsătorii civile, atunci când este încheiată cu bună credință de ambii soți, produce efecte pentru aceștia, precum și pentru terți atunci când hotărârea respectivă devine definitivă și irevocabilă [articolul 1647 alineatul (1) din Codul civil].

În cazul în care doar unul din cei doi soți a încheiat contractul de căsătorie de bună credință, numai acesta poate pretinde beneficii rezultate din statutul marital și poate să le invoce față de terți, cu condiția ca aceasta să fie doar o reflectare a raporturilor dintre soți [articolul 1647 alineatul (2) din Codul civil].

Soțul care încheie contractul de căsătorie fără a cunoaște impedimentul care provoacă declararea nulității sau anularea căsătoriei, sau a cărui declarație de consimțământ a fost obținută prin constrângere fizică sau morală este considerat a fi încheiat căsătoria de bună credință [articolul 1648 alineatul (1) din Codul civil].

Recunoașterea bunei-credințe este prerogativa instanțelor de stat. Buna credință a soților este prezumată [articolul 1648 alineatele (2) și (3) din Codul civil].

După ce căsătoria a fost declarată nulă sau a fost anulată, soțul/soția de bună credință își păstrează dreptul la întreținere de la data la care hotărârea devine definitivă și irevocabilă sau la care aceasta este înregistrată (articolul 2017 din Codul civil).

10 Există mijloace alternative extrajudiciare pentru rezolvarea chestiunilor legate de divorț, fără recurgerea la instanță?

Înainte de inițierea procedurii de divorț, serviciul de stare civilă sau instanța trebuie să informeze soții cu privire la existența și la obiectivele serviciilor de mediere familială [articolul 1774 din Codul civil și articolul 14 alineatul (3) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

Medierea în domeniul familiei reprezintă o metodă extrajudiciară de soluționare a litigiilor care decurg din relațiile de familie, în care părțile, prin participarea lor personală și directă și cu asistența oferită de un mediator pentru litigii, încearcă să ajungă la un acord.

Utilizarea acestui mijloc alternativ de soluționare a litigiilor poate soluționa conflictele rezultate din

reglementarea, modificarea și nerespectarea exercitării răspunderii părintești, divorț și separarea legală, transformarea separării legale în divorț, reconcilierea soților separați, atribuirea și modificarea întreținerii provizorii sau definitive, atribuirea locuinței familiale, refuzul dreptului de a utiliza numele celuilalt soț și autorizarea utilizării numelui de familie al fostului soț [articolul 4 din Ordonanța legislativă (*Despacho Normativo*) nr. 13/2018 din 9 noiembrie 2018 privind reglementarea activității sistemului de mediere familială, instituit prin Ordinul nr. 18 778/2007 din 22 august 2007 și de aprobare a Regulamentului privind procedurile de selecție a mediatorilor pentru furnizarea serviciilor de mediere în sistemul de mediere familială].

Mediatorii de familie sunt profesioniști autorizați de Ministerul Justiției (*Ministério da Justiça*) și sunt responsabili de desfășurarea întâlnirilor în mod independent și imparțial pentru a ajuta părțile să ajungă la un acord între ele (articolul 7 din Ordonanța legislativă nr. 13/2018 din 9 noiembrie 2018 privind reglementarea activității sistemului de mediere familială, instituit prin Ordinul nr. 18 778/2007 din 22 august 2007, și de aprobare a Regulamentului privind procedurile de selecție a mediatorilor în vederea furnizării de servicii de mediere în sistemul de mediere familială).

Divorțul prin acordul comun al soților poate fi solicitat la serviciul de stare civilă, cu excepția situațiilor care rezultă în urma unui acord obținut în cadrul procedurii de divorț contencios (articolul 1779 din Codul civil) și cu condiția ca cererea de divorț prin acord comun să fie însoțită de o listă detaliată a bunurilor comune ale soților, un acord privind utilizarea domiciliului conjugal, un acord privind plata întreținerii pentru soțul care necesită întreținere și un certificat privind hotărârea judecătorească care reglementează exercitarea răspunderii părintești sau un acord privind exercitarea răspunderii părintești în ceea ce privește copiii minori, în cazul în care acest aspect nu a fost deja hotărât de instanțele judecătorești [articolul 272 alineatul (1) din Codul portughez de stare civilă].

11 Cui ar trebui să adresez cererea mea (petiția mea) de divorț/separare legală/anulare a căsătoriei? Ce formalități trebuie respectate și ce acte ar trebui să atașez la cererea mea?

Separarea și divorțul prin acord comun

Separarea și divorțul prin acordul comun al soților sunt solicitate la serviciul de stare civilă de ambii soți, de comun acord. Cererea trebuie să fie însoțită de următoarele documente [articolul 272 alineatul (1) din Codul portughez de stare civilă]:

1. o listă detaliată a bunurilor comune specificând valoarea acestora sau, în cazul în care soții aleg să împartă bunurile, un acord privind partajarea sau o cerere de redactare a unui astfel de acord;
2. un certificat privind hotărârea judecătorească prin care se decide exercitarea autorității părintești sau un acord privind exercitarea autorității părintești în ceea ce privește copiii minori, în cazul în care acest aspect nu a fost deja hotărât de instanțele judecătorești;
3. un acord privind plata întreținerii către soțul care necesită întreținere;
4. un acord privind utilizarea domiciliului conjugal;
5. un certificat de acord prenuptial, în cazul în care acesta există.

Cu excepția cazului în care se specifică altfel în documentele prezentate, se înțelege că acordurile se aplică atât pe perioada procedurilor, cât și în perioada ulterioară [articolul 272 alineatul (4) din Codul civil].

Procedurile de separare legală sau de divorț prin consimțământ sunt inițiate prin depunerea unei cereri semnate de către soți sau de către reprezentanții acestora la serviciul de stare civilă (*conservatória do registo civil*). Cererea trebuie depusă împreună cu documentele menționate mai sus și cu certificatul de căsătorie [articolul 14 alineatele (1) și (2) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

După primirea cererii, grefierul invită soții la o ședință în cursul căreia grefierul verifică dacă sunt îndeplinite condițiile legale [articolul 1776 alineatul (1) din Codul civil]. În cadrul reuniunii, soții sunt informați cu privire la existența serviciilor de mediere familială; în cazul în care soții intenționează în continuare să divorțeze, se analizează acordurile și soții sunt invitați să le modifice, în cazul în care acestea nu protejează în mod corespunzător interesele unuia dintre aceștia sau ale copiilor. În acest scop pot fi efectuate acte juridice și pot fi obținute dovezi. Cererea trebuie depusă împreună cu documentele menționate mai sus și cu certificatul de

căsătorie [articolul 14 alineatul (3) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

În cazul în care se depune un acord cu privire la exercitarea autorității părintești asupra copiilor minori, procedura este înaintată Ministerului Public (*Ministério Público*) la instanța de prim grad de jurisdicție competentă în materie în zona în care se află sediul serviciului de stare civilă, astfel încât să se poată pronunța o hotărâre cu privire la acord în termen de 30 de zile [articolul 14 alineatul (4) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

În cazul în care Ministerul Public consideră că acordul nu protejează în mod corespunzător interesele minorilor, părțile îl pot modifica astfel cum este necesar sau pot depune un nou acord. În acest din urmă caz, acordul va fi retrimis la Ministerul Public. În cazul în care parchetul consideră că acordul protejează în mod corespunzător interesele minorilor sau în cazul în care soții au modificat acordul în conformitate cu indicațiile parchetului, divorțul va fi dispus [articolul 14 alineatele (5) și (6) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

În cazul în care părțile nu sunt de acord cu modificările indicate de Ministerul Public și doresc totuși să divorțeze și/sau acordurile transmise nu protejează suficient interesele unuia dintre soți, aprobarea nu va fi acordată și acțiunea de divorț va fi înaintată instanței districtuale în raza căreia este situat serviciul de stare civilă sesizat [articolul 14 alineatul (7) din Decretul-lege nr. 272/2001 din 13 octombrie 2001 – Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă].

După ce primește dosarul cauzei, judecătorul analizează acordurile prezentate de soți, invitându-i să le modifice în cazul în care acestea nu protejează interesele unuia dintre aceștia sau ale copiilor lor [articolul 1778-A alineatul (2) din Codul civil].

Ulterior, judecătorul va stabili consecințele divorțului cu privire la chestiuni pe care soții nu le-au modificat. În cazul în care oricare dintre acorduri nu protejează suficient interesele oricăruia dintre soți, judecătorul poate, în acest scop și pentru a se ține seama de acordurile propuse, să dispună efectuarea actelor juridice și prezentarea probelor necesare [articolul 1778-A alineatele (3) și (4) din Codul civil].

Atunci când se stabilesc consecințele divorțului, judecătorul ar trebui întotdeauna nu numai să încurajeze, ci și să ia în considerare acordul soților [articolul 1778-A alineatul (6) din Codul civil].

Divorțul de comun acord este apoi pronunțat și înregistrat în registrul corespunzător [articolul 1778-A alineatul (5) din Codul civil].

Cererile de separare legală sau de divorț prin acordul comun al soților sunt prezentate instanței, cu condiția ca părțile să nu anexeze niciunul dintre acordurile menționate anterior la acestea [articolul 1778-A alineatul (1) din Codul civil].

În acest caz, cererea de divorț se depune în instanță. După primirea cererii, judecătorul analizează acordurile prezentate de soți, invitându-i să le modifice în cazul în care acestea nu protejează interesele unuia dintre aceștia sau ale copiilor lor. Instanța stabilește efectele divorțului cu privire la aspectele care nu au fost convenite de către soți și poate, în acest scop și pentru a ține seama de acordurile propuse, dispune executarea actelor juridice și prezentarea eventualelor probe necesare. Atunci când se stabilesc consecințele divorțului, judecătorul ar trebui nu numai să încurajeze, ci și să ia în considerare acordul soților. Divorțul prin acordul soților este apoi decretat și înscris în registrul corespunzător [articolul 1778-A alineatele (2), (3), (4), (5) și (6) din Codul civil].

Separarea sau divorțul contencios

Cererile de separare sau de divorț prin procedură contencioasă sunt prezentate instanței pentru familie și minori (*Juízo de Família e Menores*) sau, în cazul în care nu există o astfel de instanță, instanței locale civile (*Juízo Local Cível*) ori instanței de drept comun (*Juízo de Competência Genérica*) cu competență teritorială [articolul 122 alineatul (1) din Legea privind organizarea sistemului judiciar (*Lei da Organização do Sistema Judiciário*)]. Competența teritorială este stabilită în funcție de domiciliul sau de reședința persoanei care a introdus acțiunea (articolul 72 din Codul de procedură civilă).

Dispozițiile privind divorțul se aplică, *mutatis mutandis*, separării legale (articolul 1794 din Codul civil).

Separarea legală se încheie cu reconcilierea soților sau cu desfacerea căsătoriei (articolul 1795B din Codul civil).

Oricare dintre soți poate cere divorțul în cadrul procedurii contencioase din următoarele motive: separarea *de facto* timp de cel puțin un an, o modificare a facultăților mentale ale celuilalt soț care a durat mai mult de un an și care, din cauza gravității sale, compromite posibilitatea vieții comune, absența unuia dintre soți fără niciun contact din partea sa pentru o perioadă de cel puțin un an și alte fapte care, indiferent de culpa soților, dovedesc deteriorarea iremediabilă a raporturilor dintre soți (articolul 1781 din Codul civil).

Soțul lezat are dreptul de a solicita despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de celălalt soț în temeiul condițiilor generale de răspundere civilă și în fața instanțelor judecătorești ordinare [articolul 1792 alineatul (1) din Codul civil].

Soțul care a intentat o acțiune de divorț pe motivul unei modificări a facultăților mentale ale celuilalt soț trebuie să îl compenseze pe acesta din urmă pentru prejudiciile personale cauzate de desfacerea căsătoriei; această cerere trebuie formulată în cursul procedurii de divorț [articolul 1792 alineatul (2) din Codul civil].

În cazul în care motivul de divorț este modificarea facultăților mentale ale celuilalt soț care a durat mai mult de un an și care, din cauza gravității sale, compromite posibilitatea vieții comune, sau absența unui dintre soți, fără niciun contact din partea sa pentru o perioadă de cel puțin un an, numai soțul care invocă modificarea facultăților mentale sau absența celuilalt soț poate introduce cererea de divorț [articolul 1785 alineatul (1) din Codul civil].

Dacă soțul care este în măsură să depună o cerere de divorț este un adult sub protecția curatei, acțiunea poate fi introdusă de către acesta sau, în cazul în care are mandat în acest sens, de către curator, după ce a obținut aprobarea instanței; în cazul în care persoana însoțitoare este celălalt soț, acțiunea poate fi introdusă, în numele persoanei îndreptățite la divorț, de către oricare dintre rudele sau rudele directe ale acestora până la gradul al treilea în linie colaterală sau de către Ministerul Public [articolul 1785 alineatul (2) din Codul civil].

Dreptul la divorț nu este transferat după deces. Cu toate acestea, moștenitorii reclamantului pot continua acțiunea în scopul succesiunii, în cazul în care reclamantul decedează în cursul procedurii; o acțiune poate continua împotriva moștenitorilor pârâtului în aceleași scopuri [articolul 1785 alineatul (3) din Codul civil].

După depunerea cererii, dacă acțiunea poate începe, judecătorul va programa un termen pentru o încercare de reconciliere, iar atât reclamantul, cât și pârâtul vor fi citați să se înfățișeze în persoană [articolul 931 alineatul (1) din Codul de procedură civilă].

În cazul în care reconcilierea eșuează, instanța încearcă să determine soții să ajungă la un acord în scopul pronunțării unui divorț prin acord comun. Dacă se ajunge la un acord sau dacă soții optează pentru divorț prin consimțământ mutual în orice moment al procedurii, se va aplica, *mutatis mutandis*, procedura pentru acest tip de divorț [articolul 1779 alineatul (2) din Codul civil].

Dacă judecătorul nu poate să obțină acordul soților pentru divorțul sau separarea prin acord comun, acesta va încerca să obțină acordul soților privind întreținerea și reglementarea exercitării răspunderii părintești. Judecătorul va încerca, de asemenea, să obțină acordul soților privind utilizarea domiciliului conjugal în perioada în care acțiunea de divorț este pendinte, dacă este cazul [articolul 931 alineatul (2) din Codul de procedură civilă].

În încercarea de a se ajunge la reconciliere sau în orice alt moment pe parcursul procedurii, părțile pot conveni asupra divorțului sau asupra separării legale prin acord comun, cu condiția ca toate cerințele prelabile necesare să fie îndeplinite [articolul 931 alineatul (3) din Codul de procedură civilă].

În absența uneia sau a ambelor părți sau în cazul în care reconcilierea se dovedește imposibilă, judecătorul va dispune ca pârâtului să i se notifice faptul că poate contesta cererea în termen de 30 de zile; la momentul notificării, care se face imediat, i se transmite pârâtului un duplicat al petiției inițiale [articolul 931 alineatul (5) din Codul de procedură civilă].

Dacă adresa pârâtului nu este cunoscută și s-au depus toate eforturile prevăzute în dreptul procedural pentru localizarea acestuia, dovedindu-se fără succes, termenul stabilit pentru reconciliere trebuie să se declare nul și pârâtul este citat prin notificare publică să își prezinte apărarea [articolul 931 alineatul (6) din Codul de procedură civilă].

După expirarea termenului de contestare a cererii se derulează procedura ordinară. În cadrul acestei proceduri, obiectul litigiului este identificat și se anunță temeiul probelor. Ultima ședință de judecată are loc în cadrul acestei proceduri, împreună cu prezentarea probelor. La încheierea ședinței finale de judecată, dosarul este închis și trimis judecătorului, care pronunță o hotărâre în termen de 30 de zile [articolul 932 din Codul de procedură civilă].

Se poate solicita separarea legală printr-o cerere reconvențională, chiar dacă reclamantul a intentat acțiune de divorț; în cazul în care reclamantul a depus cerere de separare legală, pârâtul poate, de asemenea, să intenteze acțiunea de divorț prin cerere reconvențională. În aceste cazuri, divorțul ar trebui pronunțat dacă se admit și cererea și cererea reconvențională (articolul 1795 din Codul civil).

Anularea căsătoriei

Anularea căsătoriei nu poate fi invocată în niciun fel de condiții, judiciare sau extrajudiciare, până când aceasta nu este recunoscută printr-o hotărâre într-o acțiune introdusă în mod special în acest scop (articolul 1632 din Codul civil).

O astfel de acțiune este introdusă în fața instanței pentru familie și minori prin depunerea unei cereri inițiale care, sub forma unui memoriu, identifică părțile, descrie faptele relevante și se încheie cu o solicitare [articolul 122 alineatul (1) litera (d) din Legea privind organizarea sistemului judiciar].

Competența legală de a introduce astfel de acțiuni variază în funcție de motivele cererii (*a se vedea răspunsul la întrebarea 8*).

Soții sau oricare dintre rudele lor de gradul întâi sau până la gradul al patrulea în linie colaterală, moștenitorii și părinții adoptivi ai soților și Ministerul Public au dreptul legal de a introduce sau de a continua o acțiune în anulare întemeiată pe un impediment invalidant. În plus, tutorele sau curatorul părții, în cazul în care aceasta este minoră, are interdicție sau incapacitate de a acționa din cauza unei tulburări psihice, precum și primul soț al pârâtului în caz de bigamie pot să inițieze sau să continue o acțiune (articolul 1639 din Codul civil).

Anularea pe motiv de declarații false poate fi solicitată de soții înșiși sau de orice persoană afectată din cauza căsătoriei. În celelalte cazuri care implică un viciu de consimțământ, acțiunea în anulare poate fi introdusă numai de către soțul care nu și-a dat consimțământul. Cu toate acestea, rudele și afinii acestuia, moștenitorii sau părinții adoptivi pot continua acțiunea în cazul în care reclamantul decedează în cursul procedurii (articolul 1640 din Codul civil).

Acțiunea în anulare întemeiată pe vicii de consimțământ poate fi introdusă numai de soțul care a fost victima erorii sau a constrângerii. Cu toate acestea, rudele și afinii acestuia, moștenitorii sau părinții adoptivi pot continua acțiunea în cazul în care reclamantul decedează în cursul procedurii (articolul 1641 din Codul civil).

Acțiunea în anulare întemeiată pe lipsa martorilor poate fi introdusă numai de Ministerul Public (articolul 1642 din Codul civil).

Acțiunea în anulare întemeiată pe un impediment invalidant ar trebui să fie prezentată:

1. în cazul minorilor, al persoanelor cunoscute cu demență sau al adulților fără capacitate legală, aflați sub protecția curatelei, atunci când cererea este depusă de persoana fără capacitate legală, în termen de maximum șase luni de la atingerea majorității, după încetarea incapacității naturale sau după încetarea sau revizuirea curatelei; atunci când este introdusă de o altă persoană, în termen de trei ani de la celebrarea căsătoriei, dar niciodată după ce a fost atinsă majoritatea sau după încetarea incapacității [articolul 1643 alineatul (1) litera (a) din Codul civil];
2. în caz de condamnare pentru uciderea soțului uneia dintre părți, în termen de trei ani de la încheierea căsătoriei [articolul 1643 alineatul (1) litera (b) din Codul civil];
3. în alte cazuri, în termen de șase luni de la desfacerea căsătoriei [articolul 1643 alineatul (1) litera (c) din Codul civil].

Ministerul Public poate introduce acțiunea numai înainte de desfacerea căsătoriei [articolul 1643 alineatul (2) din Codul civil].

Acțiunea în anulare întemeiată pe existența unei căsătorii anterioare nedesfăcute nu poate fi introdusă sau

continuată atunci când sunt pendinte procedurile pentru declararea nulității sau anularea primei căsătorii a unui bigam [articolul 1643 alineatul (3) din Codul civil].

Acțiunea în anulare întemeiată pe un viciu de consimțământ al unuia sau ambilor soți poate fi introdusă numai în termen de trei ani de la încheierea căsătoriei sau, în cazul în care solicitantul nu a avut cunoștință de acesta, în termen de șase luni din momentul în care i s-a adus la cunoștință acest lucru (articolul 1644 din Codul civil).

Acțiunea în anulare întemeiată pe viciile de consimțământ se anulează în cazul în care nu este prezentată în termen de șase luni de la încetarea viciului (articolul 1645 din Codul civil).

Acțiunea în anulare întemeiată pe lipsa martorilor poate fi introdusă numai în termen de un an de la încheierea căsătoriei (articolul 1646 din Codul civil).

Certificatul de căsătorie și, eventual (în cazul în care vârsta este motivul cererii), certificatul de naștere al părții în cauză trebuie să însoțească cererea inițială.

După expirarea termenului de contestare a cererii se derulează procedura ordinară menționată mai sus.

Anularea este considerată soluționată și căsătoria este considerată valabilă din momentul celebrării acesteia, în cazul în care unul dintre următoarele evenimente are loc înainte ca hotărârea de anulare să devină definitivă și fără drept de apel:

1. căsătoria unui copil minor este confirmată de copilul respectiv în fața unui ofițer de stare civilă și a doi martori, după ce a ajuns la majoritate [articolul 1633 alineatul (1) litera (a) din Codul civil];
2. căsătoria unei persoane cunoscute cu demență sau a unui adult sub protecția curatelei este confirmată de persoana respectivă după ce s-a verificat din punct de vedere judiciar că au încetat să existe cauzele impedimentului [articolul 1633 alineatul (1) litera (b) din Codul civil];
3. prima căsătorie a unui bigam este declarată nulă sau anulată [articolul 1633 alineatul (1) litera (c) din Codul civil];
4. lipsa martorilor este cauzată de circumstanțe justificate, precum cele recunoscute de către greșier, cu condiția să nu existe îndoieli cu privire la celebrarea căsătoriei [articolul 1633 alineatul (1) litera (d) din Codul civil].

12 Pot obține asistență judiciară în vederea acoperirii cheltuielilor de judecată?

Da, regimul de asistență juridică gratuită se aplică în toate instanțele, oricare ar fi forma procedurii.

([Legea nr. 34/2004 din 29 iulie 2004](#) - Accesul la justiție și sesizarea instanțelor)

Pentru mai multe informații, a se vedea fișa informativă „[Asistență juridică](#)”.

13 Este posibil să atac o hotărâre de divorț/separare legală/anulare a căsătoriei?

Da. Aceste hotărâri pot face întotdeauna obiectul unei căi de atac (articolul 629 din Codul de procedură civilă).

14 Ce ar trebui să fac pentru ca o hotărâre de divorț/separare legală/anulare a căsătoriei emisă de o instanță în alt stat membru să fie recunoscută în acest stat membru?

Dacă hotărârea în cauză a fost pronunțată într-un stat membru al Uniunii Europene, altul decât Danemarca [articolul 31 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003], aceasta este recunoscută în celelalte state membre, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003.

În cazul în care hotărârea a fost pronunțată în Danemarca, se aplică procedura specială de reexaminare a unei

hotărâri străine (articolul 978 și următoarele din Codul de procedură civilă).

Instanța competentă să verifice și să confirme hotărârile străine este curtea de apel (*tribunal da relação*) în a cărei rază teritorială își are reședința persoana împotriva căreia a fost intentată acțiunea (articolul 979 din Codul de procedură civilă).

În cadrul acestei proceduri, documentul conținând hotărârea care urmează să fie revizuită este depus împreună cu cererea, iar persoana notificată care a formulat opoziția are la dispoziție 15 zile pentru a prezenta un răspuns. Solicitantul poate răspunde în termen de 10 zile de la notificarea depunerii răspunsului (articolul 981 din Codul de procedură civilă).

Odată ce părțile și-au depus memoriile și au fost întreprinse demersurile considerate esențiale, dosarul este pus la dispoziția părților și a Ministerului Public pentru examinare și observații, fiecare beneficiind de un termen de 15 zile [articolul 982 alineatul (1) din Codul de procedură civilă].

Pentru ca hotărârea să fie confirmată:

1. nu trebuie să existe îndoieli cu privire la autenticitatea documentului de înregistrare a hotărârii sau la temeinicia hotărârii;
2. hotărârea trebuie să fi devenit definitivă în conformitate cu legislația țării în care a fost emisă;
3. hotărârea trebuie să provină de la o instanță străină a cărei competență nu a fost contestată ca fiind în încălcarea legii și nu trebuie să implice o chestiune care intră în competența exclusivă a instanțelor portugheze;
4. nu trebuie să existe posibilitatea de a invoca apărarea *lis pendens* sau *res judicata* bazată pe o cauză în fața unei instanțe portugheze, cu excepția cazului în care acțiunea a fost inițiată la o instanță străină;
5. actele referitoare la acțiune trebuie să fi fost comunicate sau notificate în mod corespunzător părâtului, în temeiul legislației țării instanței de origine, iar principiul dreptului la apărare și al protecției egală a părților trebuie să fi fost respectate în cadrul procedurii;
6. nu trebuie să implice o dispoziție a cărei recunoaștere duce la un rezultat care este vădit incompatibil cu principiile ordinii internaționale publice din Portugalia.

(articolul 980 din Codul de procedură civilă)

15 Cărei instanțe ar trebui să mă adresez pentru a ataca recunoașterea unei hotărâri de divorț/separare legală/anulare a căsătoriei emisă de o instanță într-un alt stat membru? Ce procedură se aplică în aceste cazuri?

Dacă partea în cauză decide să solicite recunoașterea unei hotărâri de divorț, de separare legală sau de anulare a căsătoriei în statele membre ale Uniunii Europene, cu excepția Danemarcei, cererea se înaintează instanței pentru familie și copii (articolul 122 din Legea privind organizarea sistemului judiciar). Instanța competentă teritorial este stabilită în conformitate cu dreptul intern al statului membru în care a fost introdusă cererea de recunoaștere.

16 Care este legislația în materie de divorț pe care instanța o aplică într-o acțiune de divorț între soți care nu locuiesc în acest stat membru sau care sunt de naționalități diferite?

În conformitate cu normele naționale privind conflictul de legi în materie de divorț și de separare legală, se aplică legislația națională comună a soților. Dacă soții nu au aceeași cetățenie, se aplică legislația aplicabilă la domiciliul lor obișnuit. În lipsa acestuia, se aplică legislația țării cu care este cel mai strâns asociată viața lor de familie [articolul 52 alineatele (1) și (2) din Codul civil].

În cazul în care, cu toate acestea, în timpul căsătoriei intervine o schimbare a legislației aplicabile, doar o împrejurare relevantă la momentul apariției acesteia poate constitui motiv pentru separare sau divorț [articolul 55 alineatul (2) din Codul civil].

Unde puteți găsi legislația aplicabilă

[Codul civil portughez](#)

[Codul portughez de stare civilă](#)

[Codul portughez de procedură civilă](#)

[Proceduri de competența Ministerului Public și a serviciilor de stare civilă](#)

[Ordonanța nr. 13/2018](#)

[Legea privind organizarea sistemului judiciar](#)

[Accesul la justiție și sesizarea instanțelor](#)

[Regulamentul \(CE\) 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești](#)

Notă finală

Informațiile din prezenta fișă informativă au un caracter general și nu sunt exhaustive. Acestea nu au caracter obligatoriu pentru punctul de contact, Rețeaua judiciară europeană în materie civilă și comercială, instanțe sau oricare alte persoane. Aceste informații nu au scopul de a înlocui consultarea legislației aplicabile în vigoare.

Această pagină face parte din portalul [Europa ta](#).

Ne-am bucura să primim [feedbackul](#) dumneavoastră cu privire la utilitatea informațiilor furnizate.

Ultima actualizare: 20/12/2024

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.